

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 14.

Lördagen den 18 Juni, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 35, med anledning af erhållen återremiss af en fråga angående de kongl. teatrarne;

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förvärfvande af mark för utvidgning af renbetesfjellen i Jemtlands län; och

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag, m. m.; äfvensom

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 6, i anledning af väckt motion om borttagande af lastpenningarne; och

n:o 7, angående väckt förslag om ändring i de föreskrifna vilkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 7 kapitlet samt vissa delar af 10 och 11 kapitlen strafflagen;

n:o 19, angående behörighet för qvinna att väljas till ledamot af fattigvårdsstyrelse och af skolråd;

n:o 20, angående rätt för annexförsamling att för kyrkobyggnad taga virke å prestebols skog; och

n:o 21, angående ändring i 17 kapitlet 12 § handelsbalken.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 29, punkten 1:o, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen — med godkännande af de i statsrådsprotokollet den 25 april 1887 omförmälda grunder för organisation af en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg jemte hvad som dervid föreslagits beträffande personalens aflöning — till genomförande af den del af bataljonens organisation, som enligt samma protokoll skulle ega rum under år 1888, anvisar, utöfver de för svea artilleriregementes tre fästningskompanier och ett fästningskompani vid göta artilleriregemente jemte befäl samt till arfvoden åt kommandant och placemajor å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg nu anslagna medel, jemväl 10,400 kronor af reservartilleriets anslag samt såsom nytt anslag 86,400 kronor;

att sistnämnda anslagsbelopp, under benämning »fästningsartilleribataljonen å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg», uppföres under fjerde hufvudtiteln såsom *reservationsanslag* näst efter anslaget till fältartilleriet;

samt att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å de för fästningsartilleribataljonen sålunda afsedda medel beredas, må, i likhet med hvad förut vid uppsättning af nya trupper varit medgifvet, af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke blifvit af Riksdagen bifallen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 49.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 89, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen derstädes utfallit med 70 ja och 142 nej, samt att båda kamrarne

sammanräknade röster befunnits utgöra 155 ja och 191 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 29, punkten 2:o, förslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m. ett extra anslag å 150,000 kronor för år 1888 anvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på sådant sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen, för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m., på extra stat för år 1888 anvisat 77,500 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 56.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 90, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 94 ja och 119 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 172 ja och 175 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 29, punkten 3:o, förslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen för år 1888 å extra stat beviljar 50,000 kronor för vidtagande af åtgärder för befästande af Vaberget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit den gjorda framställningen om beviljande af 50,000 kronor för vidtagande af åtgärder för be-fästade af Vaberget.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 80;
Nej — 55.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 91, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen der-städes utfallit med 63 ja och 152 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 143 ja och 207 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver föl-jande, af statsutskottet i dess memorial n:o 30, punkten 2:o, förel-slagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att *öfverlotsen* af 1:sta graden vid Kalmar lots-plats C. V. *Kinnmans enka Johanna Kinnman*, född Malmsten, må för sin återstående lifstid tilldelas ett årligt understöd af 300 kronor, att utgå från lots- och fyrmedlen, äfvensom att detta understöd må få utgå från och med år 1887, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sättet bifallit Kongl. Maj:ts förslag, att Riksdagen medgifvit det *öfverlotsen* af 1:sta graden vid Kalmar lotsplats C. V. *Kinnmans enka Johanna Kinnman*, född Malmsten, må från och med år 1888, så länge hon lefver enka, åtnjuta ett årligt understöd af 210 kronor, att utgå från lots- och fyrmedlen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 109;
Nej — 21.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 92, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen der-städes utfallit med 111 ja och 99 nej, samt att båda kamrarnes

sammanräknade röster befunnits utgöra 220 ja och 120 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 30, punkten 3:o, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen till byggande af en pansarbåt af »Sveas» cert beviljar ett anslag af 2,868,000 kronor och deraf för år 1888 anvisar *dels*, af den medelstillgång, som uppkommit genom de från statskontoret aflemnade vakansafgifterna för åren 1884 och 1885, hvilka enligt Riksdagens redan fattade beslut böra komma sjöförsvaret till godo, det belopp af 151,565 kronor 51 öre, som återstår efter afdrag af 33,600 kronor, hvilka erfordras för istandsättande af Skeppsholmsbron i Stockholm, och *dels* såsom extra anslag 548,434 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 100;

Nej — 33.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 93, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 80 ja och 135 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 180 ja och 168 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 31 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen medgifver, att hvad för den i bo-uppteckningen efter friherre Carl Otto Silfverschiöld upptagna fideikommissegendom blifvit erlagdt i stämpelafgift, eller 4,919 kronor

75 öre, må till så stor del, som belöper på de fyra bland bemälda friherres sterbhusdelegare, hvilka till följd af egendomens egenskap af fideikommiss varit från andel i densamma uteslutne, restitutionsvis återbetalas till dessa sterbhusdelegare från sjunde hufvudtitels anslag till restitutioner, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna proposition.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 75;
Nej — 49.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 94, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 ja och 142 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 191 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anmäldes och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtanden:

n:o 1, med anledning af väckta motioner i fråga om tilläggsstadgande till instruktionerna för Riksdagens revisorer af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret; samt

n:o 2, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om ändringar i förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 16 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 18.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 15 och 16 innevarande juni bordlagda utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Grefve Sparre: Under åttonde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t hemställt om anslag till uppförande af ny byggnad för nya elementarskolan i Stockholm. Utskottet har derom utlåtit sig i 39 punkten af föreliggande betänkande; men då Kongl. Maj:t föreslagit, att såsom bidrag till kostnaderna för denna nybyggnad skulle användas vissa befintliga reservationer å anslagen till allmänna läroverken, och då utskottet under punkten 8:o redogjort dels för reservationsmedlens belopp och dels deras användande, synes mig nödvändigt derutaf följa, att 39 punkten föredrages framför 8 punkten.

Jag tager mig därför friheten hemställa, att betänkandet måtte punktvis föredragas, dock med iakttagande att, sedan de 7 första punkterna blifvit genomgångna, den 39 punkten föredrages, derpå den 8:de och sedan de öfriga punkterna i den ordning, de förekomma.

Denna hemställan bifölls.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

1—7 *punkterna.*

Biföllos.

39 *punkten.*

Herr statsrådet Hammarskjöld: Ehuru jag mycket väl inser att emot statsutskottets enhälliga afstyrkande icke mycken utsigt förefinnes för beviljande af det utaf Kongl. Maj:t begärda anslaget, anser jag mig likväl skyldig att för kammaren framhålla såväl behovet af detta anslag som det berättigade i att framställning göres till Riksdagen om behovets fyllande.

Att nya elementarskolans nuvarande lokaler äro synnerligen dåliga torde af ingen kunna bestridas. En del af lärjungarne inhysas för närvarande i förhyrda lokaler, så dåliga, att det är rent af en skam att ett läroverk, för hvilket staten ansvarar, skall hafva sina lärjungar så logerade. Men äfven om dessa lokaler icke erfordrades, har dock den nuvarande byggnaden så många och så stora brister, för hvilka i den kongl. propositionen redogjorts, att det ej bör längre ifrågakomma att de bibehållas uti sitt nuvarande skick. Så t. ex. i fråga om gymnastiklokal, teckningslokal, musiklokal, m. m.

Det har satts i fråga, om just staten bör fylla behovet. I detta fall vill jag erinra om, att denna skola alltid ansetts intaga ett slags undantagsställning. Nuvarande läroverkshuset uppfördes med statsanslag just därför, att denna skola ej ansågs intaga samma ställning till den kommun, der skolan befinner sig, som andra skolor göra. Andra kommuner, der offentliga läroverk finnas, äro skyldiga skaffa bostad åt rektor eller ock hyresersättning. Hvad nu nya elementarskolan beträffar, har Riksdagen flera gånger erkänt att

*Ifrågasatt
anslag till
nybyggnad
för nya
elementar-
skolan i
Stockholm.*

*Ifrågasatt
anslag till
nybyggnad
för nya
elementar-
skolan i
Stockholm.
(Forts.)*

Riksdagen, icke Stockholm, har den förpligtelsen, i det Riksdagen gifvit anslag och sedan höjt anslaget till hyresersättning åt rektor. Det torde sålunda ej kunna bestridas, att skolan hitintills haft den ställning, att staten haft de förpligtelser i afseende å dess lokaler, som eljest ålegat kommunen. Och detta ganska naturligt. Ty denna skola har alltid haft och har fortfarande en undantagsställning, enär man har behof af ett läroverk, der uniformiteten i undervisning ej så strängt iakttages, som eljest. Man behöfver alltid anställa försök i den ena eller andra riktningen för att finna hvad som verkligen är mest lämpligt i afseende på skolundervisningens anordnande. Just på vår tid, när idéerna på det pedagogiska området så bryta sig, blir behöfvet af en sådan skola större än eljest. Men då är det heller icke lämpligt, att en sådan skola skall vara inhyst i dåliga lokaler. Icke heller är det skickligt och passande, att en skola, för hvilken staten ansvarar, skall hafva sämre lokal än någon annan skola i hufvudstaden.

Herr Schotte: I denna fråga är min ståndpunkt något afvikande från statsutskottets, och jag ber därför att med några ord få motivera min vid betänkandet afgifna reservation.

I afseende på beskaffenheten af de lokaler, som nya elementarskolan för närvarande disponerar, d. v. s. större delen af dessa lokaler, kan man icke annat än instämma med hvad herr ecklesiastikministern nyss yttrade, likasom det äfven är därför fullständigt redogjordt i den kongl. propositionen. I afseende på statens pligt att särskildt lemna anslag äfven till nybyggnad åt denna skola, derest man önskar dess fortfarande bestånd, kan man ej hysa något tvifvel.

Under sådana förhållanden återstår ingenting annat, än att antingen bifalla den kongl. propositionen, eller också föreslå någon annan utväg.

Om jag skulle få döma till sinnesstämningen inom Riksdagen efter som sinnesstämningen var inom utskottet i denna fråga, anser jag för min del alldeles omöjligt att för närvarande vinna Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Den frågan framställer sig då, huruvida någon annan utväg skulle kunna tillgripas, hvarigenom man med mindre oppoffring från statens sida ändå skulle kunna tillgodose de behof, som här göra sig gällande. Och i det afseendet har statsutskottet äfven i motiveringen påpekat och jag för min del tror att härvid det enda möjliga är, att man måste tänka på någon reduktion af lärjungarnes antal.

Som bekant bestämdes, när nya elementarskolan inrättades, att lärjungeantalet skulle vara 100, och detta antal hade skolan år 1837 uppnått. Sedermera fortgick undervisningen med endast 100 lärjungar ända till år 1859, då antalet lärjungar bestämdes till 200. Den byggnad, som nu finnes, uppfördes också under åren 1858—1859 och beräknades för 200 lärjungar. Men som man ansåg att läroverket var i behof af större inkomster, medgaf Kongl. Maj:t år 1862 att lärjungeantalet fick ytterligare ökas till 300, och att man skulle få förhyra några rum, som för ändamålet funnos tillgängliga

i generalstabens litografiska anstalt. Och lärjungarnas antal blef också till ungefär detta antal förhöjdt.

Då voro emellertid förhållandena i Stockholm helt annorlunda, än nu. Då fans för den högre elementarundervisningen i Stockholm blott ett enda fullständigt läroverk, nemligen Stockholms gymnasium, fast med blott ett fåtal lärare och gamla, ganska underhålliga lokaler. Under sådana förhållanden var det ju naturligt, att många föräldrar skulle vilja hafva in sina barn i nya elementarskolan.

*Ifrågasatt
anslag till
nybyggnad
för nya
elementar-
skolan i
Stockholm.
(Forts.)*

Nu hafva emellertid förhållandena gestaltat sig helt annorlunda. Stockholms stad har redan byggt och beslutat bygga flera stora läroverkshus, hvilka utan tvifvel skola rymma det antal lärjungar, som Stockholm kommer att behöfva plats för.

Nya elementarskolan behöfver ej därför nu hafva så stort lärjungeantal, då ungdomen från Stockholms stad nu har tillräckligt tillträde vid de öfriga läroverken här. Det synes mig därför, som ett lärjungeantal af 200 skulle vara fullt tillräckligt och lämpligt för skolans ändamål att vara profskola. Då 1856—1858 års Riksdag gjorde en större förändring i afseende på elementarläroverken och anslog dels högre lärarelöner och dels ett större antal lärare, ansågs 200 lärjungar just vara ett normaltal för ett fullständigt högre elementarläroverk, hvilket borde vara försedt med 16 lärare, deraf en rektor samt 7 lektorer och 8 adjunkter. Jag tror för min del detta tal kan vara rätt lämpligt, och att man vid nya elementarskolan ej bör öfverskrida detta. Men äfven om Kongl. Maj:t skulle finna skäligt att bestämma antalet till 200, bör man därför icke föreställa sig, att det läroverkshus, som nu finnes, är tillräckligt och lämpligt, oaktadt det byggts för detta antal. Det har nemligen sedan den tiden inträffat en väsentlig förändring. Då nya elementarskolans nuvarande hus uppfördes, byggdes det hufvudsakligen för den fria flyttningen med monitörsystemet samt försågs med en mycket stor lärosal, der all öfverläsning skulle ske, och derutöfver blott några få smårum. Nu har man emellertid kommit under fund med att denna undervisningsmetod, åtminstone på det lägre stadiet, är olämplig, och nya elementarskolan har också för de lägre klasserna gått ifrån densamma. Först bestämdes 2 fasta klasser, derefter 3 och nu senast har jemväl den 4:de klassen bestämts att blifva fast, och den fria flyttningen börjar först med 5:te klassen. Således behöfver skolan först och främst nya, tillräckliga och ordentliga klassrum för 4 fasta klasser och dessutom åtskilliga andra rum för de behof, hvilka närmare framhållas i Kongl. Maj:ts proposition.

Statsutskottet har trots, att denna förändring skulle kunna låta sig göra temligen lätt, och säger därför »att den närmaste utvägen att afhjelpa de anmärkta bristerna vore att inskränka elevantalet, då lokalerna utan tvifvel skulle bättre än nu förslå, och endast en ändamålsenligare inredning af åtskilliga lokaler erfordras, hvilken torde kunna med jemförelsevis ringa kostnad åstadkommas på sådant sätt, att läroverket kan fylla den särskilda uppgift, som är det samma anvisad.»

*Ifrågasatt
anslag till
nybyggnad
för nya
elementar-
skolan i
Stockholm.*

(Forts.)

Så lätt går det dock ej enligt min åsigt. Icke kan läroverket blifva belåtet med blott några få mindre förändringar med afseende på gymnastiklokal o. s. v., utan skall ändamålet vinnas, erfordras större och vida kostbarare anordningar.

I afseende å kostnaderna vill jag påpeka, att nya elementarskolans direktion för några år sedan föreslog, att huset skulle påbyggas för en kostnad af ungefär 116,000 kr. Öfverintendents-embetet ogillade påbyggandet och föreslog i stället en tillbyggnad, som skulle kosta 122,000 kr., med beräkning att antalet lärjungar skulle utgöra 300.

Att någondera af dessa åtgärder måste vidtagas, är min tanke, och kanske vore en tillbyggnad bäst. Om lärjungeantalet något inskränkes, torde väl ock kostnaderna kunna nedbringas; kanske 100,000 kr., eller något mer. Och den summa, som sedan åtgår, torde Riksdagen få vara beredd på att anslå för att nya elementarskolan skall kunna erhålla ändamålsenliga lokaler till fortsättande af sin verksamhet.

Jag tror i allt fall, att detta är en stor skilnad emot hvad Kongl. Maj:t begärt, nemligen byggnadskostnaden, 450,000 kr., hvarjemte tomten kanske är värd 350,000 kr., tillsammans 800,000 kr.

Kan man nu åstadkomma tillräckliga och tjenliga lokaler för 100,000 kr., i stället för 800,000 kr., är det ju en stor besparing.

Jag skall därför tillåta mig att yrka bifall till den reservation, som jag tagit mig friheten göra emot utskottets beslut och hvilken reservation innehåller:

att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning, må besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t med hemställan, att Kongl. Maj:t behagade taga i öfvervägande, huruvida icke lärjungeantalet i nya elementarskolan lämpligen borde, så fort ske kunde, nedbringas till 200, för hvilket antal den nu begagnade byggnaden ursprungligen varit afsedd, och derefter till Riksdagen göra framställning om de åtgärder, som kunde vara behöfliga för att i den nuvarande lokalen bereda tillräckliga och tjenliga läsrum.

Med den nuvarande lokalen menar jag naturligtvis icke blott det nuvarande lärohuset, utan huset med tillhörande tomt, der tillbyggnad kan ske. Man kan invända, att skilnaden emellan statsutskottets beslut och den reservation, jag framställt, är obetydlig, och att man därför lika gerna kan hålla sig till det förra. Men då vill jag påpeka, att denna skilnad verkligen icke är så liten. Antager man reservationen, blir det en bestämd skrivelse, som innehåller hvad Riksdagen vill i denna fråga, liksom å andra sidan också en förklaring att Riksdagen är villig göra den uppoffring, som är nödig, för att under sådana förhållanden nå målet.

Jag anhåller därför att herr talmannen behagade göra framställning om bifall till min reservation.

Herr vice talmannen: Jag kan icke låta denna fråga afslutas utan att yttra några ord. Jag förutsätter nemligen att den, om också i något modifierad form, måste återkomma, och det är således

af vigt att något bemöta de skäl, som emot Kongl. Maj:ts förslag anförts. *Ifrågasatt anslag till nybyggnad för nya elementarskolan i Stockholm.*

Det första skälet skulle vara, att Stockholms stad borde bidraga till nybyggnaden. Jag ber att i detta fall få erinra, såsom det också blifvit erinradt från statsrådsbänken, att nya elementarskolan aldrig inordnats i det allmänna läroverkssystemet och sålunda icke intager någon sådan ställning, att staden har skyldighet att för skolan förskaffa lokal. Stockholm har för öfrigt på ett mycket frikostigt sätt uppfyllt sina förbindelser, i fråga om anskaffande af skolhus, dels genom redan utförda byggnader, dels genom beslut att bygga sådana. (Forts.)

Vidare har man sagt, att skolan, såsom försöksskola, borde på annan väg kunna ersättas. På den frågan vill jag icke inlåta mig, men vill blott erinra, att detta läroverk intager en ganska framstående plats i den allmänna undervisningen, är mycket allmänt eftersökt och att årligen derifrån utgår ett stort antal alumner med goda kunskaper. Det skulle vara en föga uti tidsrigtningen gående åtgärd att omintetgöra skolan genom att bibehålla den i sådant skick med afseende på dess lokaler, att den ej skulle kunna fullgöra sina åligganden.

Det är af detta skäl, som jag för min del tror, att Kongl. Maj:ts framställning förtjent en annan behandling än den, som statsutskottet låtit komma densamma till del. Då emellertid ett enhälligt afstyrkande derifrån mött, vill jag nu icke göra något yrkande.

Uti Herr Schottes reservation kan jag icke heller instämna, då jag alltför väl vet, att mycket allvarsamma olägenheter skulle följa af en sådan inskränkning i lärjungarnes antal, som den af honom föreslagna, åtminstone under öfvergångstiden.

Jag skall sålunda ej göra någon framställning, utan inskränker mig endast till att uttala min åsigt derom, att ärendet, när det återkommer, är förtjent af en mildare behandling.

Friherre von Essen, Fredrik: Då intet yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition blifvit framställt, är det kanske öfverflödigt att yttra sig i denna sak. Kammaren synes således benägen att antaga hvad statsutskottet föreslagit, men må hända kunna några finna skäl att förena sig om den af Herr Schotte framställda reservationen. Jag vill därför bedja att få yttra några ord i anledning af den ärade reservantens yttrande om utskottets motivering. Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har mycket riktigt sagt, att skolan icke bör vara i det skick, i hvilket hon för närvarande befinner sig. Detta har äfven utskottet vid besök på platsen konstaterat, ty skolans lokaler tillfredsställa verkligen icke de pretentioner, man nu för tiden har på en skola; och om staten skall underhålla densamma, bör den ännu mindre vara i ett sämre skick i afseende å lärjungarnes bekvämlighet än alla andra skolor. Utskottet har icke heller förnekat, att staten har skyldighet att underhålla denna skola, men utskottet har ansett tveivelaktigt, huruvida det kan vara skäl att bibehålla skolan i samma utsträckning som hittills. Om lärjungeantalet inskränkes, kunde ju möjligen en repara-

Ifrågasatt anslag till nybyggnad för nya elementarskolan i Stockholm. tion eller inredning af läroverkshuset tillfredsställa behovet för detta mindre antal lärjungar. Då inom kort tid en reorganisation af läroverken ifrågakommer, kan må hända då tillfälle blifva att anordna denna skola så praktiskt som möjligt. Kanske äfven att med ett förändradt skolsystem denna skola icke vidare erfordras såsom profskola för framtiden, då hon ju är mera kostsam och, om jag så får säga, mera bunden af särskilda stadganden och föreskrifter än privata skolor, som kunna vara mindre dyra, om än de af staten understödjas, och mera oberoende. Det är detta utskottet velat i några få ord antyda.

(Forts.)

För min del skulle jag ingalunda vara emot att biträda herr Schottes förslag. Men dermed skulle sannolikt den olägenhet följa, att om den föreslagna skrifvelsen antoges af den ena kammaren, men förkastades af den andra, deraf icke skulle följa något resultat. Derfor tror jag, att det är klokare att antaga utskottets förslag, som i hufvudsak innehåller samma tanke, ehuru äfven jag, såsom ledamot af utskottet, icke gillat en del af dess motivering. I det stora stycket på sid. 48 har antydts, att skolans nyinträdande elever torde kunna genom årsafgifter bidraga till skolans underhåll och åstadkommande af reparation. Då skolans elever redan nu erlägga vida högre afgifter än lärjungar vid andra statens skolor — jag tror afgiften utgör 45 kronor — kan det icke vara lämpligt att nu höja dessa afgifter. Då staten, som en gång anlagt skolan, om än i mindre utsträckning än nu, måste vara skyldig att underhålla densamma, bör staten icke undandraga sig att draga försorg om att skollokalerna befinna sig i tillfredsställande skick. Jag skulle önskat, att denna del af motiveringen utginge, men då ett yrkande derom nu icke skulle leda till något resultat, har jag blott velat hafva till protokollet antecknad min åsigt härutinnan, hvilken delas af åtskilliga af utskottets ledamöter.

För öfrigt anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Gilljam: Då jag klarligen inser, att i det läge, hvori frågan för närvarande befinner sig, utsigt till framgång för punkten icke gifves, samt jag dessutom till hufvudsaklig del blifvit förekommen af herr vice talmannen, skulle jag nu ej begärt ordet, om jag ej, för det fall att, som jag hoppas, frågan under lyckligare förhållanden återkommer, ville hafva konstaterat några saker, som enligt min åsigt gifva fulla skäl för det begärda anslaget beviljande. Det är icke från något håll bestridt, att det är svenska staten och icke Stockholms stad, som har med detta läroverkshus att göra. Från första början, d. v. s. i snart 60 år, har nya elementarskolan i detta hänseende intagit en exceptionel ställning. Då Stockholms stad dessutom på det berömvärdaste sätt fullgjort sina skyldigheter i afseende å sina läroverkshus, så bör man nu icke hafva några sidotankar på att staden skall bidraga äfven till nya elementarskolans ombyggnad. Vidare är det konstateradt, att huset befinner sig i sådant skick, att det hvarken är med statens värdighet eller gällande lag förenligt, att ett sådant hus skall längre kunna i detta skick brukas och begagnas.

Man har talat om att få denna profskolas uppgift förlagd till ett enskildt läroverk, hvilket, såsom jag nyss hörde en ärad ledamot af statsutskottet säga, skulle vara friare i sin verksamhet än statens skolor. Enligt min äsigt kan dock intet läroverk vara mera fritt, än just det som staten själf inrättat för att tjena till profskola. En privat läroanstalt skulle kräfva mycken hänsynsfullhet, så snart experimenter medförde fara för dess ekonomi, hvaremot, om staten ensam har med skolans ekonomi att skaffa, staten kan anställa just de prof, staten önskar, och på det sätt, staten finner ändamålsenligast.

*Ifrågasatt
anslag till
nybyggnad
för nya ele-
mentarskolan
i Stockholm.*
(Forts.)

Vidare har det talats om, att lärjungeantalet borde nedsättas från 300 till 200. I det afseendet vill jag nämna, att ursprungliga antalet var bestämdt till 100. På grund af 1843 års skolrevisions uttalande höjdes antalet till 200; såsom skäl hvarför anfördes att, då skolan vore en profskola, lärjungeantalet borde vara ungefärligen detsamma som i de vanliga skolorna, enär med ett fåtal lärjungar en mängd metoder kunna användas och finnas lämpliga, hvilka alls icke duga för mera besökta läroverk. Att sedermera antalet vuxit till 300 torde hafva berott på det stora påträngande antalet inträdesökande i skolan, och nya elementarskolan företer derutinnan ungefär samma utveckling, som öfriga läroverk i riket. Men äfven om antalet nedsattes till 200, tror jag mig med säkerhet kunna påstå, att det nuvarande läroverkshuset på intet sätt kan upptaga ens detta antal. Fråga har flera gånger varit om att om- och tillbygga huset, men hvarje gång har öfverintendentsembetet haft invändningar och svåra invändningar att göra.

I sammanhang härmed vill jag fästa uppmärksamheten på en annan sak. I vår tid gör man så många statistiska beräkningar. Skall det nuvarande lärareantalet vid skolan, som i förbigående sagdt är något rikligare än vid andra läroverk i allmänhet, ehuru derför ingalunda allt för rikligt, användas för endast 200 lärjungar, skola dessa komma att jemförelsevis kosta staten mera att underhålla än 300.

Då jag nu hört att en ledamot af statsutskottet själf ogillat utskottets motivering angående den ifrågasatta ökningen af lärjungarnes skolafgifter, skall jag icke vidare fästa mig vid denna sak. Jag vill blott fråga, om herrarne tro, att föräldrar hafva stor benägenhet att betala ökade utgifter för något, som icke någonsin kunde komma deras barn till godo, utan först i en långt aflägsen framtid skulle blifva till nytta för skolans dåvarande lärjungar.

På grund af frågans särskilda ställning för närvarande har jag intet yrkande att framställa.

Herr Törneblad: Jag skall icke blifva mångordig, då jag till en del är förekommen af föregående talare. Visserligen har jag deltagit i ärendets behandling i utskottets plenum, men deremot icke inom afdelningen. Då frågan förekom i utskottets plenum, fans egentligen intet annat att göra än att söka få motiveringen så skriven, att frågan möjligen kunde återkomma under förändrade förhållanden.

Hvad byggnadsförslaget beträffar, får jag dock bekänna, att jag

Ifrågasatt anslag till nybyggnad för nya elementarskolan i Stockholm. svårligen skulle kunna hafva röstat för detsamma, emedan jag anser, att läroverks huset icke blifvit ändamålsenligt förlagdt i förhållande till angränsande gator. Vidkommande åter motiveringen, veta nog herrarne, huru en sådan inom utskottet tillkommer; den måste understundom lämpas efter olika åsigter, hvilka vilja hafva hvar sitt ord

(Forts.) med, så att till slut ingen blir riktigt nöjd med det hela. Men om i detta fall motiveringen läses med en välvillig uppfattning, torde i densamma finnas ligga mycket, som är värdt att taga vara på för framtiden.

Beträffande nya elementarskolans säregna ställning, vill jag erinra om, att hon, ehuru funktionerande i Stockholm, icke är underkastad de särskilda bestämmelser, som gälla för Stockholms allmänna läroverk i fråga om begränsningen af lärjungeantalet, så att i denna skola kunna mottagas lärjungar från andra orter i riket, under det att stockholmsläroverken i öfrigt måste i första rummet mottaga lärjungar från sina distrikt. Detta är en ganska afsevärd omständighet, då många bosätta sig i Stockholm, åtminstone för vintern, utan att der vara mantalsskrifne och strängt taget icke skulle hafva rätt att för sina barn begagna läroverken härstädes, äfven om nu bristen i mantalsskrifningen någon gång skulle få vika för en tillfällig kyrkskrifning. Ur denna synpunkt är det lämpligt, att i hufvudstaden finnes en skola, som icke är begränsad endast till barnen inom ett visst distrikt.

Då dertill kommer, att nya elementarskolan, äfven om hon i viss mån frångått det ursprungliga systemet med fria flyttningar m. m., dock ännu i vissa afseenden skiljer sig från de vanliga allmänna läroverken och kan gifva anledning till åtskilliga försöks anställande, särskildt om en ändamålsenlig lokal åstadkommes, torde skäl nog finnas att icke allt för mycket begränsa eller inskränka skolans verksamhet.

Huruvida lämplig lokal kan beredas på skolans nuvarande tomt, med några förändringar i planen, betviflar äfven jag i någon mån, men det skadar dock icke att i detta afseende få en så fullständig utredning, att, då frågan återkommer, Riksdagen får tillfälle att taga densamma i noggrannare och mera välvilligt betraktande, än som under denna brädslande tid kommit henne till del. Jag ber att få anmärka, att i motiveringen ganska tydligt finnes uttaladt, att åt detta läroverk en alldeles särskild uppgift är anvisad. Om man tager fasta på detta yttrande, ligger deri naturligtvis ett förklarande eller åtagande, att staten för framtiden skall se till att läroverket i afseende å lokalen blifver fullt ändamålsenligt och tillfredsställande. I förhoppning om en lycklig lösning af frågan i den allra närmaste framtiden, anhåller jag om bifall till utskottets förslag, då jag tror, att det är bättre att den nu lemnade motiveringen, om också ett och annat kan anmärkas mot densamma, kommer fram i Riksdagens skrifvelse, än att, i händelse kamrarne stanna i olika beslut, i fråga om en *särskild* skrifvelses aflåtande, motiveringen blir ingen alls, så att Kongl. Maj:t icke har något att fästa sig vid.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad

utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare på antagande af det förslag, som innefattades i den af herrar Schotte och von Baumgarten mot punkten afgifna reservation, hvarefter propositionen på bifall till utskottets hemställan förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

8—35 punkterna.

Biföllos,

36 punkten.

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet i denna fråga för att söka få kammarens understöd dertill, att det extra anslag, som här begärts af Kongl. Maj:t och förut under flera år beviljats, måtte icke vidare utgå. Här är som bekant fråga om ett *tillfälligt* löne-tillägg åt lärarne vid de allmänna läroverken. Med afseende derpå får jag säga, att det enligt min åsigt finnes tre hufvudskäl för att icke vidare bevilja detta anslag.

Löneförbättring för lärarne vid de allmänna läroverken.

Det första skälet är **läroverksfrågan**. Densamma är ännu icke afgjord. Hvad den beträffar, har jag mot densamma två anmärkningar att göra, först i fråga om dess *formella* beskaffenhet och vidare i afseende å sjelfva den nya organisation af frågan, som afses med de hittills verkställda undersökningarna. Frågan har under många år blifvit behandlad af olika myndigheter inom landet, och det kan icke nekas att den allmänna meningen allt mer och mer gifvit till känna otålighet att få se ett slut på densamma. Man förmodade att vid detta års januari-riksdag herr ecklesiastikministern skulle inkomma med ett förslag i ämnet. Som herrarne litet hvar veta, blef dock den förväntningen icke tillfredsställd, och vid detta senare sammanträde af 1887 års riksdag har icke heller något förslag i ärendet från Kongl. Maj:t förspotts. Det anslag, som för några riksdagar sedan beviljades åt elementarlärarne, var otvifvelaktigt afsedt, att det icke skulle dröja allt för länge med förslag i denna fråga, så att Riksdagen vederbörligen kunde få behandla densamma. Då emellertid detta icke egt rum, finner jag äfven detta vara ett skäl att afslå det nu begärda anslaget, för att, om möjligt, derigenom befordra frågans framläggande.

Afven i afseende på sjelfva *organisationens beskaffenhet* synes denna fråga, att döma efter de tryckta meddelanden, som kommit till allmänhetens kunskap och som blifvit utdelade till kammarens ledamöter, hafva blifvit behandlad på ett sätt, som icke i någon mån kan tillfredsställa den allmänna meningen i landet. Jag vill icke här ingå i några detaljanmärkningar och öppna en vidlyftig och uttömmande diskussion i en så svår fråga. Jag skall endast i några korta drag angifva den mening, som allt mer och mer gör sig gällande bland föräldrar och målsmän, som hafva eller få sina barns undervisning anförtrödd åt elementarläroverken och hvilka icke anse, att den väg, hvarpå den nya organisationen, att döma efter hvad man känner af densamma, kommer att inslå, kan vara tillfreds-

Löneförbättring för lärarne vid de allmänna läroverken. (Forts.)

Sälunda synas mig ganska befogade anmärkingar framställa sig hos allmänheten. Den första rör det s. k. *latintvånget*. Man tyckes vilja mer och mer luta derhän, att detta tvång måtte upphöra, och latinstudiet blifva ett fritt valämne. Vidare önskar den allmänna meningen, så vidt jag kan förstå, en inskränkning i den fortsatta *kristendomsundervisningen*, sedan eleven blifvit admitterad till H. H. Nattvard. För det tredje är det en allmänt utbredd önskan, att vid den nya organisationen af elementarläroverken vissa *onyttiga läroämnen* måtte borttagas och ersättas med andra, som äro nödvändiga för en medborgares praktiska lif och verksamhet, men som nu delvis alls intet och delvis högst ofullständigt läras. En anmärkning, som, äfven den, har ganska stor vikt, är vidare den, att barnens allmänna uppfostran bör gifvas en rigtning till allmän *medborgerlig* och ej ensamt till embetsmannabildning, emedan de fleste bildningssökande i landet ändock icke komma att blifva embets- och tjänstemän, utan utgå till andra näringar och yrken. Den tid är nu förbi, hoppas jag, då embetsmannabildningen ensamt stälde de största anspråken på undervisningen, och densamma måste nu, snart eller sent, gifva med sig till förmån för allmän medborgerlig bildning. Äfven i afseende på elevernas *helsovård* och deras *öfveranställning* i läroverken hafva af sakkörstandige ledamöter i de komitéer, som varit tillsatta i denna fråga, högst allvarliga anmärkingar blifvit uttalade, och detta är ett ämne, som mycket nära och kämbart berör hvarje fader eller målsman för de unga bildningssökande eleverna. En annan anmärkning rör det ringa afseende, som hittills fästs vid elevernas undervisning i *handarbeten* och i *slöjd*. Att detta är både nyttigt i hygieniskt hänseende och äfven nödvändigt för den allmänna medborgerliga bildningen, sedan eleven lemnat läroverket, lär ej kunna bestridas, men de försök, som hittills i denna väg blifvit gjorda, och det, som mig synes, ringa afseende, som dervid blifvit fäst i den nya organisationen, så vidt man kan döma efter för handen varande, offentliggjorda förhandlingar, låta befara att denna fråga kommer att temligen mycket skjutas åt sidan. Åter en anmärkning, som synes mig befogad, mot den nuvarande organisationen, och hvars anledning man hoppas måtte varda på ett energiskt sätt undanröjd i det nya förslaget, är behöfvat af en *reduktion i dels elementarlärarynes och dels elementarläroverkens antal*. Jag tror, att, såsom dessa läroverk nu på många orter äro beskaffade, anslagen till dem äro på grund af förhållandet emellan antalet lärare och de elever, som dessa skola undervisa, bortkastade penningar. Jag tror således, att äfven i detta afseende kunna stora besparingar åstadkommas. Slutligen tyckes det mig äfven vara en temligen allmänt utbredd mening, att en del af *kostnaderna för elementarundervisningen* borde och kunde bestridas af elevernas föräldrar och målsmän, så att denna ej måtte allt för mycket tynga på statskassan. Detta är med afseende på sjelfva läroverksfrågan.

Med afseende på det här nu i den 36 punkten ifrågasatta anslaget på 336,975 kronor ber jag få påpeka, att förslag om dylika anslag, fast af vida mindre vikt och betydelse, äro framställda i 40,

41 och 42 punkterna, hvilka visserligen ej nu äro föremål för kam- Löneförbätt-
marens öfverläggning, men för att ej sedermera behöfva taga tiden ring för
i anspråk med mina anföranden, får jag nämna, att jag i mitt lärarne vid
yrkande om afslag på den 36 punkten äfven inbegriper afslag på allmänna
de i nyssnämnda punkter upptagna tillfälliga löneförhöjningar. läroverken.

(Forts)

Ett annat skäl för afslag på det ifrågavarande högst betydliga anslaget är, att jag under nuvarande förhållanden finner detta anslag obehöfligt. När detsamma beviljades — d. v. s. *hälften* beviljades af hvad Kongl. Maj:t då begärde — såsom en tillfällig löneförbättring för elementarlärare m. fl., så var det därför, att man ansåg, att lefnadskostnaderna voro till den grad förhöjda, att dessa lärare och lärarinnor icke kunde komma ut med hvad staten dem bestod. Det är af hvar och en känt, mine herrar, att sedan denna tid hafva prisen på lifsmedel sjunkit i så betydlig grad, att ensamt deri ligger ett talande skäl att borttaga detta, om jag får så säga, dyrtidstillägg. Det kan visst vara mycket bra för löntagarne, att lifsmedlen blifva billigare, men om lifsmedlens pris för dem ej ökas, och deremot de, som producera lifsmedlen, erhålla någon hjälp i sitt eget tunga yrke, kan jag ej finna, att derigenom någon orätt sker. Detta har likväl vår nuvarande patriotiska regering sökt förekomma genom att på ett så energiskt sätt uppträda mot vår mening i den s. k. tullfrågan. Det är således, mine herrar, alldeles icke att försämra deras vilkor, mot hvad de varit förut, att nu indraga detta anslag, emedan lifsmedlens sjunkande pris gifver dertill en ganska talande anledning.

Ett tredje skäl och det ej minst viktiga är nödvändigheten att söka, så vidt det är möjligt för den anslag beviljande Riksdagen inskränka utgifterna på riksstaten. Är icke landets och statskassans ställning sådan — och det kan väl icke ens af den mest radikala optimist förnekas — att många anledningar förefinnas att befara en statsbrist vid nästa riksdag, den som skall bestämman om 1889 års statsreglering? Jag vill ej nu närmare ingå i alla detaljer af detta ämne, det tillåter ej tiden och kammaren skulle må hända ogerna se det; jag vill blott i förbigående vidröra en sak, att nemligen den allmänna nöd i landet, som nu icke längre kan bestridas, gifver sannolikhet för att äfven landets kommuner och dessas inbyggare snart nog skola komma och klappa på riksförsamlingens dörr för att begära hjälp. De senaste klimatiska förhållandena på många ställen i vårt land låta, mine herrar, befara verklig missväxt på ganska många orter.

Följande förhållanden komma, efter min tanke, att högst betydligt inverka på statens blifvande inkomster vid en kommande statsreglering, nemligen:

1:o) den blifvande nedsättningen af taxeringsvärdena för fast egendom. Det lär väl icke kunna bestridas, att det pågår litet hvarstades en rörelse att minska taxeringsvärdena af det rättmätiga skäl, att inkomsterna i ingen mån svara mot de hittills varande, för några år sedan allt för högt uppdrifna taxeringsvärdena;

2:o) den ifrågasatta restitutionen af den beräknade skatten af till export afsedt nederlagsbränvin. Att äfven detta kommer att under

Löneförbättring för lärarne vid allmänna läroverken.

loppet af åtskilliga år minska statens inkomster, har redan blifvit berördt och af den ärade chefen för finansdepartementet erkändt.

3:o) den af oss nyligen beviljade tio procent-nedsättningen i krono-arrendena;

(Forts.)

4:o) nedsättningen i jernvägens godsfrakter, som redan vidtagits af trafikstyrelsen, hvilken illa nog har en sådan absolutistisk magt, och hvars värde utan öfverdrift lär kunna skattas till något öfver en million årligen; samt slutligen

5:o) minskningen i den stora inkomstkälla, som brukar tillflyta statskassan i tull-, jernvägs- och bränvinsmedel. Jag vill i det afseendet nämna, att de två senaste månaderna gifva vid handen, att dessa förhållanden komma att blifva af jag fruktar det, en kronisk beskaffenhet. Om vi företaga en jemförelse mellan de sammanlagda inkomsterna af tull, jernvägar och bränvinstillverkning de fyra första månaderna detta och föregående år eller 1886, finna vi för innevarande år en minskning af 365,064 kronor 36 öre. Gå vi derefter till maj månad och göra en jemförelse mellan hvad de samfälda nyssnämnda tre stora inkomstkällorna gifvit denna månad år 1886 och år 1887, finna vi en minskning för år 1887 på 720,866 kronor 11 öre.

Medan jag håller på med dessa inkomstfrågor, ber jag kammaren må tillåta mig att få plocka en gås, som jag har oplockad med herr generaltulldirektören Bennich, och som han hade godheten att framföra för kammaren en dag i början af denna månad, när vi sysselsatte oss med denna minskning i statens inkomster från dessa tre stora inkomstkällor, och vid hvilket tillfälle jag i min landtliga enfald bad herr generaltulldirektören vitsorda behovet af sträng hushållnings iakttagande derför, att äfven tullarne visade en återgång till ett sämre tillstånd mot förr. Huru förhåller det sig nu med dessa tullinkomster? Herr generaltulldirektören uppträdde då helt lakoniskt och nämnde, att det verkligen för de fyra första månaderna 1887 vore en skillnad i inkomster mot samma månader 1886 på 700,000 kronor, men att inkomsterna vore med denna summa *större* 1887 än 1886. Jag hade ej mina dokument i ordning, så att detta verkade på mig ganska bedröfligt och nedsläende. och jag tror, att en tidning tog sig friheten att helt spetsigt i en liten artikel behandla denna diskussion oss emellan. — Nu vill jag emellertid plocka gåsen med herr Bennich. Om vi taga tullinkomsterna, d. v. s. de debiterade, ensamt för april 1887 och jemföra dem med inkomsterna under samma april månad 1886, så finna vi för månaden ensam en minskning på 1887 års konto mot 1886 på 166,970 kronor 35 öre. Men taga vi de fyra månaderna januari—april, såsom herr Bennich gjorde, och jemföra inkomsterna för 1887 med dem för 1886, då finnes det verkligen till förmån för 1887 en ökning, icke på 700,000 kronor, såsom herr Bennich anförde, utan noga taget 626,787 kronor 48 öre. Nog borde emellertid herr Bennich hafva vetat, och till och med mycket bättre än jag, att min fruktan vände sig kring de *fem* då passerade månaderna, ty vår diskussion egde rum, vill jag minnas, den 5 eller 6 juni. Nu inträffade det märkvärdiga, att herr Bennich, enskildt tillfrågad, sade att han ej då kunde hafva reda på huru inkomsterna slagit ut för de fem första månaderna 1887, samt att den debiterade

tulluppbörden för maj månad 1887, jemförd med samma maj 1886, utvisade en *minskning* på 455,861 kronor 66 öre. Jemföra vi de debiterade tullmedlen för alla de första fem månaderna 1887 med dem för samma månader 1886, så befinnes det, att den mycket och högt omtalade ökningen inskränker sig till 172,980 kronor 37 öre. — »Ändå något», sa' den, som fick se Amål. — Vi se således, att resultatet är långt ifrån att öfverensstämma med den kategoriska och lakoniska uppgift om 700,000 kronors ökning, hvarmed herr Bennich behagade nedslå mina beräkningar.

Löneförbättring för lärarne vid allmänna läroverken.
(Forts.)

Jag har nu fått tillfälle i allmänhet utlåta mig i dessa frågor och har så godt mig varit möjligt haft tillfredsställelsen åtminstone besvara, om ock ej öfvertyga herr Bennich med afseende på vårt föregående samtal i denna fråga. Följden af hvad jag nu sagt — och kanske bör jag bedja kammaren om ursäkt för att jag dermed längre än vederbort uppehållit diskussionen — är, att jag vördsamt anhåller om afslag på den 36 punkten.

Friherre von Essen, Fredrik: Jag kunde inskränka mig till att endast uppfylla min pligt att yrka bifall till utskottets förslag, enär jag hyser den förmodan, att kammaren, oaktadt den föregående talarens långa bevisföring, är villig att bevilja anslaget. Jag ber emellertid att till detta yrkande få lägga några ord.

Den föregående talarens yttrande omfattade så vidlyftiga afdelningar i olika brancher, att jag ingalunda kan åtaga mig att följa honom i allt hvad han sade. Det är endast med afseende på den del af hans anförande, der han ville lägga i dagen sina åsichter rörande den blifvande organisationen af skolfrågan, på det vederbörande måtte få kännedom om dessa hans åsichter och sålunda åtnjuta bistånd af hans erfarenhet, som jag vill erinra, att han synes hafva glömt, att Kongl. Maj:t redan den 14 februari detta år fattat beslut med afseende på skolfrågan och aflemnat proposition, som inkom till Riksdagen den 28 samma månad, hvilken proposition just i många delar öfverensstämde med de af honom uttalade önsknings, särskildt i en punkt, nemligen den om elevernas skolafgifter. Hvad han sålunda önskat, har Kongl. Maj:t redan till viss grad uppfyllt, och jag antager för gifvet, att Kongl. Maj:t ännar snarast möjligt framkomma med ny proposition i ämnet. Detta, att Kongl. Maj:t säkerligen snart ännar deri afgifva proposition, synes mig gifva en osökt anledning att icke nu begära någon rubbning i den närvarande organisationen.

Den ärade talaren sade visserligen, att detta anslag nu mer skulle vara behöfligt, men hvar och en, som något följt med skolfrågan, vet, att Riksdagen sjelf och dess ledamöter i allmänhet erkänt, att under många år lärarne vid de allmänna läroverken varit för lågt aflönade, samt att ingen symmerlig obenägenhet mot en löneförbättring uttalades, när Riksdagen år 1882 beviljade detta anslag, med hälften af hvad Kongl. Maj:t begärt. Hvarför lärarne ej fingo hela anslaget, påminner sig säkert den ärade talaren så väl som hvarje annan af kammarens ledamöter, nemligen att de dertill beräknade tillgångarne, som skulle erhållas från en ökning i termins-

Löneförbättring för lärarne vid allmänna läroverken.
(Forts.)

afgifterna, 400,000 kronor, just då afslogos. I den blifvande propositionen förmodar jag att denna sak kommer att åter framställas till Riksdagens bepröfvande. Detta har varit hufvudskälet, hvarför aflöningarna kommit att sättas lägre än Kongl. Maj:t begärde. Men det gafs ej endast för att tillfredsställa lärarnes behof under dyr tid, utan för att bereda dem en löneförbättring, som var i hög grad påkallad. Skulle det då vara skäl att lärarepersonalen beröfvades detta lönetillägg, som man för så kort tid sedan ansett erforderligt, och att denna personal skulle blifva den enda klass af embets- och tjänstemän, som i närvarande stund finge gå miste om nödig ersättning för sitt arbete. Jag tror ej, att Första Kammaren skall vara beuägen dertill. Att söka följa den föregående talaren i hans högst intressanta statsekonomiska föredrag kan visst icke falla mig in.

Jag får anhålla om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Bennich: Den ädle friherren på elfsborgsbänken har be-nägenhet att öfverraska mig vid tillfällen, då jag minst kan vänta det. Då han för några veckor sedan, jag tror det var i maj månad, inför kammaren uppgaf att de tre stora uppbördstitlarne, som till så väsentlig del ingå i vår budget, nemligen tullmedlen, trafikmedlen och bränvinstillverkningsskatten, under den förlutna tiden af innevarande år väsentligen understigit nästlidna års uppbörd under motsvarande tid, samt uppfordrade mig att meddela bekräftelse på hans uppgift, hvad tulluppbörden angick, tog jag mig friheten meddela, att friherren alldeles misstagit sig i fråga om tulluppbörden. Jag nämnde att denna uppbörd för de fyra första månaderna af detta år, de enda, för hvilka redogörelse då förefans, uppgått till omkring till 700,000 kronor mera än för samma tid år 1886. Då den ädle friherren emellertid syntes vilja draga denna min uppgift i tvifvelsmål, har jag sedermera genomgått tullverkets bokslut för dessa fyra första månader, der exakta siffror förekomma, och är nu i tillfälle att meddela, att hela uppbörden vid tullverket under nämnda tid i verkligheten öfverstigit förra årets samtida uppbörd med 703,406 kronor 98 öre, och att af detta belopp öfverskottet af tullmedel besteg sig till 659,682 kronor 5 öre. När man talar i allmänhet om beloppet af en uppbörd, som för år rör sig omkring 30 millioner, brukar man icke räkna med ören, utan snarare med jemna hundra tusental. Jag vågar således påstå, att mitt anmärkta yttrande till fullo bekräftas af bokslutet.

Att tulluppbörden under maj månad varit i fallande, är något som icke kan bestridas, men då bokslutet för denna månad ännu icke är färdigt, kan jag ej till siffran uppgifva resultatet. Det är dock visst, att friherre Klinckowströms uppgift derom, att årets tulluppbörd understigit fjolårets, ännu vid maj månads utgång saknar bekräftelse af verkligheten.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och sedan på afslag derå, hvarefter pro-

positionen på bifall till utskottets hemställan upprepades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

37 och 38 samt 40—52 punkterna.

Biföllos.

53 punkten.

Mom. a) och b).

Biföllos.

Mom. c).

*Anslag till
blind-
institutet.*

Friherre af Ugglas: Jag har icke velat besvära kammaren med något yttrande vid de två föregående punkterna, churu jag måste beklaga, att statsutskottet der gjort nedprutningar i Kongl. Maj:ts förslag. Der var i alla fall utgången gifven. Men vid den nu föredragna punkten måste jag fästa uppmärksamheten vid ett misstag, som förelupit å statsutskottets sida. Såsom herrarne behagade finna, har blindinstitutet alla föregående år åtnjutit ett anslag på extra stat af 21,000 kronor. Nu har utskottet ökat aflöningarne till lärarne med icke mindre än 2,087 kronor 50 öre och tillika medgifvit ålders-tillägg till belopp af 2,250 kronor samt sålunda ökat utgifterna med icke mindre än 4,337 kronor 50 öre, medan deremot utskottet ökat det gamla extra anslaget till endast 22,700 kronor.

Jag tror mig veta, att till en del åtminstone detta misstag uppkommit derigenom att föregående års Riksdag medgaf samma ålders-tillägg, som nu skulle beviljas, och antog att dessa ålderstillägg bestredos af detta anslag. Så är dock icke förhållandet. Direktionen ingick till Kongl. Maj:t och fick tillstånd att för ändamålet använda besparingarne. Herrarne behagade sålunda finna, att det är omöjligt för direktionen att med det föreslagna beloppet bestrida de ökade utgifterna. Jag har redan fäst ordförandens på afdelningen uppmärksamhet härpå, och jag tror han gifver mig rätt, då jag anhåller att kammaren ville öka detta anslag, så att det kommer att innefatta dels de gamla 21,000 kronorna, dels tillökningen i aflöningarnas belopp, 2,087 kronor 50 öre, och dels de medgifna ålderstilläggen 2,250 kronor, eller tillsammans 25,337 kronor 50 öre eller i rundt tal 25,300 kronor. Jag tillåter mig därför hos herr grefven och talmannen anhålla, att ifrågavarande punkt måtte erhålla följande förändrade lydelse:

att Riksdagen må,

c) vid bifall till hvad i mom. a) och b) föreslagits, utöfver blindinstitutets ordinarie anslag å 21,000 kronor, på extra stat för år 1888, för beredande af medel ej mindre till de aflöningar och ålderstillägg, som i nämnda två moment omförmälas, än äfven för öfriga utgifter till uppehållande af blindinstitutets verksamhet anvisa ett anslag af 25,300 kronor.

Anslag till
blind-
institutet.
(Forts.)

Friherre von Essen, Fredrik: Det är fullt riktigt hvad friherre af Ugglas meddelat i afseende å de omnämnda ålderstilläggen. Då Kongl. Maj:t till föregående Riksdag gjorde framställning om ålderstillägg till institutets tjänstemän, så befans vid utredning af frågan, att institutets egna tillgångar lemnade medel till bestridande af dessa ålderstillägg. Detta har fattats så som skulle det extra anslaget å 21,000 kronor hafva lemnat tillgång till nämnda ändamål, men så har, på sätt friherre af Ugglas likaledes upplyste, icke varit förhållandet, utan ålderstilläggen hafva utgått af befintliga besparingar. Själfva aflöningsstaten har icke uppgått till mer än 18,325 kronor. Skillnaden mellan detta belopp och 21,000 kronor har varit behöflig för andra extra utgifter vid institutet och har icke varit disponibelt för att betäcka utgifterna för ålderstilläggen, till hvilkas bestridande besparingarna användts. Af de skäl, som sålunda anförts i enlighet med de upplysningar, som numera vunnits, anser jag mig skyldig att, med frångående af statsutskottets förslag, instämma i det yrkande, friherre af Ugglas framställt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande punkt endast blifvit yrkadt, af friherre af Ugglas, att kammaren måtte besluta att, vid bifall till hvad i mom. a) och b) föreslagits, utöfver blindinstitutets ordinarie anslag å 21,000 kronor, på extra stat för år 1888, för beredande af medel ej mindre till de aflöningar och ålderstillägg, som i nämnda två moment omförmälas, än äfven för öfriga utgifter till uppehållande af blindinstitutets verksamhet, anvisa ett anslag af 25,300 kronor.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i afseende på förevarande moment hemställt och vidare på antagande af det utaf friherre af Ugglas framställda förslag; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

54—56 punkterna.

Bitöllos.

57 punkten.

Anslag till
sjukhemmet
i Jerfso
för spetelske.

Herr Forssell, Hans: Kammaren inser lätt, att en representant från Gefleborgs län har en alldeles särskild anledning att taga kännedom om den nu föredragna punkten, men jag får bekänna, att den noggrannare undersökning af handlingarna, hvartill denna min ställning föranledt, har ledt mig till den slutsatsen, att det här är fråga vida mindre om ett speciellt läns intresse än om ett ganska stort statsintresse, hvilket förtjenar uppmärksamhet, och det är denna uppfattning, hvilken jag skall söka göra för kammarens ledamöter gällande. Jag vill dock först anmärka, att i statsutskottets utlåtande insmugit sig en oegentlighet, då utskottet säger att det till sitt uttalande har så mycket större skäl, som medicinalstyrelsen afgifvit förslag i samma riktning, som motionärerna framställt, och ärendet

således torde vara på Kongl. Maj:ts pröfning beroende. En sådan omständighet plägar alltid betyda mycket, ja, nästan alltid bestämma kammaren för afslag. Jag är i tillfälle att efter från vederbörande inhemtade upplysningar meddela, att så icke är förhållandet. Medicinalstyrelsens utlåtande öfver ifrågavarande sökandes framställning föredrogs inför Kongl. Maj:t, när statsverkspropositionen annaldes, och fann Kongl. Maj:t icke anledning att fästa något afseende vid hvarken den ena eller andra af dessa framställningar. Ärendet är sålunda icke vidare på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Det är dock mycket nog att Kongl. Maj:t icke fäst afseende vid sökandenas, det vill nu säga motionärernas, framställning. I den svåra ställning, som en enskild representant intager gent öfver den åsigt Kongl. Maj:t efter föredragandens hemställda gillat, är jag likväl lycklig nog att kunna hemta stöd för min uppfattning af den sakkunniga myndighet, hvilken två gånger inför Kongl. Maj:t gjort gällande samma åsigt som sökandena och motionärerna och ifrigt yrkat bifall till deras framställningar.

Förhållandet är, såsom kammarens ledamöter kanske icke alla känna, att denna ohyggliga sjukdom i Helsingland först uppträdde i begynnelsen af detta århundrade. Den fick hafva sin gång och utvecklade sig under sextio år, då slutligen statsmagterna funno skäl vidtaga några åtgärder deremot. På slutet af 1860-talet gafs ett statsanslag. Sedermera anslogos ytterligare medel särskildt till ett sjukhem, hvilket uppfördes i början af 1870-talet. Sedan den tiden har sjukdomen ständigt minskats. 1874 funnos inregistrerade 121 sjuke, men 1880 icke flere än 76. Det vill säga, att sjukdomen i senare tid gått tillbaka, men att, såsom de sakkunnige vitsorda, detta skett just till följd af sjukhemmets tillvaro. Det är nemligen genom internering, aföndring från andra, som denna sjukdom kan motverkas, och icke genom något annat medel. Den nödvändiga förutsättningen för sjukdomens lindrande är sålunda ett sjukhem, tillräckligt stort för att upptaga åtminstone sådana sjuke, som icke kunna interneras i egna hem. Nu inträffar emellertid, att det icke är allenast i Helsingland som sjukdomen uppträdt. Alldeles på samma sätt, som den 1804 gaf sig till känna i vissa socknar i Helsingland, har den på senare tider yppats i Medelpad, Ångermanland, Dalarne och äfven i Bohuslän. Enligt afgifna intyg hafva af de sjuke, som vårdats på sjukhemmet i Jerfsö, 20 procent och på den sista tiden 25 procent kommit från andra orter än Helsingland. Detta sjukhem har sålunda till uppgift icke blott att begränsa den ohyggliga sjukdom, som redan finnes i Helsingland, och hindra dess vidare spridande från de angripna socknarne derstädes, utan äfven att hindra uppkomsten af samma sjukdom inom andra län, der, i fall de sjuke finge vistas tillsammans med andre, samma förfärliga spetelska inom kort tid skulle utbreda sig. Detta visar tydligen, att staten här har ett mycket stort intresse att upprätthålla. När härtill kommer, att endast en del af Gefleborgs län, nemligen Helsingland, varit smittadt, men deremot icke någon smitta uppträdt i Gestrkland, kan man förstå, att det är svårt att göra sjukhemmets bestånd beroende på anslag från Gefleborgs landsting, hvilket är sammansatt af repre-

Anslag till sjukhemmet i Jerfsö för spetelske.
(Forts.)

Anslag till sjukhemmet i Jerfsö för spetelske. sentanter för både Gestrkland och Helsingland. De förra äro föga benägne att mer än rikets öfrige inbyggare lemna bidrag till sjukhemmet i Jerfsö.

(Forts.)

Nu har det inträffat, att sjukhemmet i senare tider blifvit för sitt ändamål aldeles otillräckligt. Der kunna blott vårdas 25 sjuke, medan till intagande nu ytterligare anmäls 12, hvilka icke på något vilkor kunna der inrymmas. Här förefinnes således en brist, som träffar icke blott Helsingland utan lika mycket alla öfriga landsorter, der sjukdomen uppträd och der smittans spridning skall hindras. Sjukhemmet är icke heller väl ordnad. För att sätta det i tidsenligt skick och öka det, så att ytterligare 12 å 15 sjuke kunna intagas, behöfves nödvändigt ett anslag. För min del kan jag icke finna, att man kan begära att Gefleborgs läns landsting skall anskaffa medel, ty detta tillhör ovilkorligen staten. Då en sakkunnig myndighet, medicinalstyrelsen, vitsordat att behovet är trängande, kan man deraf draga den slutsatsen, att dessa medel icke längre få förvägras, utan att staten snarligen bör komma till hjälp och lemna det anslag, som erfordras för att göra sjukhemmet åtminstone för den närmaste tiden tillräckligt. Af sjukhemmets ökning blir äfven en följd, att kostnaden för sjukvården ökas. Till detta ändamål torde det likaså vara statens skyldighet att lemna ett bidrag, som, åtminstone i proportion till länet, är något större än det nuvarande. Jag tror för min del, att motionärerna gått något för långt i sitt yrkande, då de trott att staten skulle lemna hela anslaget utan bidrag från länet. Dertill torde Riksdagen visserligen åtminstone icke för närvarande finnas benägen, men ett något högre anslag än det närvarande borde utan svårighet kunna utverkas, under förutsättning att landstinget gifver detsamma som förut. Frågan om höjdt sjukvårdsanslag synes mig dock för närvarande kunna anstå, ty hvad som nu behöfves är, förutom de begärda 7,500 kronor till understöd åt sjukhemmet, ett anslag till tillbyggnad och utredning, eller 16,000 kronor för en gång, att utgå under år 1888. Om detta beviljas, verkställles byggnaden under nämnda år, och det blir sedan tillräcklig tid att tänka på det ökade anslag, som fordras för sjukvården. Jag vågar därför, i öfverensstämmelse med hvad representanter från Gefleborgs län i Andra Kammaren föreslagit, yrka, det kammaren måtte besluta att *dels* för år 1888 bevilja ett extra anslag af 7,500 kronor till understöd åt sjukhemmet i Jerfsö socken, under vilkor att 4,000 kronor dertill af landstinget anvisas för samma år och att spetelske sjuke äfven från andra län än Gefleborgs varda till vård å anstalten mottagne, så långt utrymmet derstädes sådant medgifver, *dels* för utvidgning af spetelskesjukhemmet i Jerfsö och för anskaffande af nödiga utredningspersedlar, för en gång, 16,000 kronor, att utgå under år 1888.

Friherre von Essen, Fredrik: Med allt erkännande af de åsikter, som den föregående talaren framhållit, hemställer jag dock om kammaren kan finna skäl att på en så ringa utredning som den här föreliggande bevilja ett så betydligt anslag som det nu ifrågasatta. Utskottet har haft tillfälle att taga temligen noggrann kän-

nedom om frågan enär en af motionärerna varit ledamot af statsutskottet just på den afdelning, som behandlat frågan. Man kan sålunda icke varit okunnig om de förhållanden, som här blifvit upplysta, eller likgiltig för sakens ordnande på ett sätt, som kan medföra hopp om den förfärliga sjukdomens begränsning. Men det har icke varit för utskottet bekant, att frågan varit af Kongl. Maj:t pröfvad eller att det blifvit till Kongl. Maj:t inlemnadt en sådan framställning, hvaremot utskottet kände hvad medicinalstyrelsen i frågan yttrat. Under sådana förhållanden har icke utskottet kunnat göra annat än afstyrka motionen och tillstyrka hvad Kongl. Maj:t föreslagit för det närvarande, på samma gång utskottet gifvit en antydning om, att för framtiden något mera från statens sida göres än som hittills skett. Att Kongl. Maj:t säkerligen icke kommer att underlåta att taga saken under allvarlig ompröfning, kan man ju förvänta. En motivering sådan som denna kan kanske hafva samma verkan som en skrifvelse. Det är mycket svårt att bevilja ett sådant anslag som det här ifrågasatta utan en noggrann utredning. Med allt deltagande för den viktiga sak, som här framhållits, tror jag dock icke att det för närvarande är skäl att gå längre än Kongl. Maj:t föreslagit, hvarför jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anslag till sjukhemmet i Tersö för spetelske.
(Forts.)

Herr Lundberg: Sedan den förste ärade talaren på ett så belysande sätt redogjort för förhållandena med detta sjukhus, kunde det vara öfverflödigt för mig att yttra något vidare, men då jag tillhör Gefleborgs län och sålunda varit i tillfälle att närmare taga kännedom om dessa förhållanden, kan jag icke underlåta att på det varmaste anbefalla ifrågavarande angelägenhet till Första Kammarens behjertande.

Det är någonting förfärligt att tänka sig, att det finnes människor, som rent af rutna bort bit för bit, utan att någonting kan göras för att förekomma detta. Kan man dock icke göra någonting der vid lag, så är det, enligt min tanke, en absolut skyldighet att tillse, att icke denna förfärliga sjukdom sprides och utbreder sig. Under det förhållandet kan jag icke heller finna annat, än att det är en oafvislig pligt för staten att här gripa in, då sjukdomen uppträder och utbreder under så säregna förhållanden, som här är fallet, och då kanske hela landet, om icke några åtgärder vidtagas, kan löpa stor fara af smittans öfverförande.

Jag skulle därför helst önskat att Riksdagen funnit skäl att bifalla motionärens förslag, men då jag mycket väl inser, att sådant denna gång icke låter sig göra, anhåller jag, herr talman, vördsamt att få yrka bifall till herr Forssells förslag.

Herr Almén: Jag hade icke ämnat yttra mig i denna fråga, men då ett yrkande blifvit gjordt i ett ärende, i hvars förberedande behandling jag deltagit, och jag för öfrigt tror mig ega någon kännedom om samma fråga, som säkerligen snart återkommer, så hoppas jag, att kammaren ursäktar att jag nu begärt ordet.

Hvad den nu ifrågavarande sjukdomen, spetelskan, angår, så är
Första Kammarens Prot. 1897. B. N:o 14.

Anslag till
sjukhemmet
i Jerfsö
för spetelske.
(Forts.)

den onekligen en af de ohyggligaste, och de med denna sjukdom behäftade höra till de olyckligaste människor. Den sinnessjuka är väl också i högsta grad att beklaga, men i redigt tillstånd kan han hoppas bot, i synnerhet om god behandling erhållits i sjukdomens början. Men den spetelske har vanligen ingenting att hoppas, hvar-till kommer att denna sjukdom har ett ojemförligt långsamare för-lopp än de flesta andra sjukdomar, innan det bedröfliga slutet in-träffar. Staten bör således för dessa olyckliga göra minst lika mycket, om icke mera, än för andra sjuka. Härtill kommer en annan om-ständighet, som är ännu viktigare, nemligen att denna sjukdom är smittosam. Detta har man icke vetat i forna dagar, men nu hafva läkarne derom blifvit temligen ense, och i och med detsamma har sjukdomens behandling fått en annan karakter. Nu isolerar man de sjuke, och verkan deraf har också varit den, att sjukdomen i ganska hög grad aftagit, der kraftiga åtgärder vidtagits deremot. Det gäller om spetelskan liksom alla smittosamma sjukdomar, de må angripa människor eller djur, att vill man uträtta något, skall man ingripa i rätt tid och med kraftiga åtgärder, ty få dessa sjukdomar någon spridning, är det förenadt med stora kostnader och svårigheter att få bugt på dem. Hvertill det leder att låta spetelskan fritt utbreda sig, det har visat sig i Norge, der denna sjukdom fått en stor sprid-ning, hvarför staten slutligen nödgats på flera ställen inrätta an-stalter, der de sjuke vårdas på allmän bekostnad. Äfven i Helsing-land har sjukdomen fått en stor spridning; den uppträder jemväl i andra län, ehuru lyckligtvis ännu i ganska ringa grad. Men från en ringa början kan den få en stor spridning, och äfven om Riksdagen sedan möjligen slipper åtaga sig ökade utgifter, slipper staten dem icke, ty landstingen få nog öfvortaga dem. Då på grund af de sjukas bedröfliga utseende och sjukdomens smittosamma karakter, de spetel-ske icke kunna vårdas tillsammans med andra sjuka, måste man uppföra särskilda spetelske-anstalter här och der i provinserna. Vill man undgå dermed förenade stora utgifter och likväl hämma det onda, bör man utan onödigt dröjsmål taga steget fullt ut och vidtaga kraftiga åtgärder mot sjukdomens spridning.

Hvad särskildt det ifrågavarande sjukhemmet i Jerfsö socken angår, så önska många flera sjuke der få inträde än som kunna mottagas, hvarför jag tror tiden nu vara inne att utvidga denna an-stalt. I fråga om det sätt, hvarpå detta skall ske, torde det vara klart, att man icke bör öfvergifva en plats, der staten delvis eger husen och som för öfrigt är vackert belägen, äfven om det är svårt att inom orten få billigt underhåll för de sjuke. Gefleborgs landstings och styrelsens förslag till nybyggnad förefaller mig mindre välbetänkt, då det i förhållande till det ringa resultatet skulle blifva för kost-samt. Då är, enligt mitt förmenande, medicinalstyrelsens förslag bättre, ty det är både billigare och bereder mera utrymme och är, från sanitär synpunkt sedt, äfven mera tillfredsställande. Jag skulle likväl gerna se, att frågan löstes, såsom Herr Forssell föreslagit, nemligen så att man finge 16,000 kronor för en gång för att full-borda sjukhusets byggnader.

Jag inser nog, att frågan icke är i allo nöjaktigt utredd, ty dels

är det icke klart, åtminstone för mig, och antagligen icke heller för andra, hvem som egentligen eger de gamla husen och tomten, ehuru jag tror, att landstinget med glädje skall afstå från sin andel deri, dels är det äfven ovisst, huruvida styrelsen bör tillsättas af Kongl. Maj:t, och dels slutligen är åtskilligt oklart angående anstaltens framtida underhåll. Nu har man tillika af staten begärt 18,000 kronor årligen till de sjukas underhåll och vård. Önskvärdt vore dock, att äfven Gefleborgs läns landsting, som onekligen har ett stort om icke det största intresse för denna fråga, fortfarande lemnade bidrag till de årliga utgifterna. Den ökade utgiften för staten behöfves i alla fall icke för de närmaste åren, ty den nya byggnaden är ännu icke färdig, och följaktligen skulle man för närvarande kunna nöja sig med att endast få anslag till byggnadsföretaget.

Jag gör icke något yrkande, men har icke velat med tystnad å min sida låta detta ärende gå förbi, enär frågan intresserar mig och jag har rätta vägen klar för mig, samt att man i denna viktiga fråga bör göra mer än man hittills gjort, ty eljest är det fara värdt, att man i framtiden får vidkännas större utgifter, än som nu äro i frågasatta.

Herr Sundberg: När jag genomläste utskottets betänkande angående den nu föredragna punkten, kände jag mig ganska trygg i det medvetande, att denna fråga var under behandling och utredning hos Kongl. Maj:t, och hade därför icke med ett enda ord ämnat motsätta mig hvad utskottet här föreslagit. Då jag nu hör att frågan redan varit före hos Kongl. Maj:t, och Kongl. Maj:t, åtminstone tills vidare, icke funnit skäl att vidtaga några åtgärder i detta afseende, ställer sig saken för mig något annorlunda. Hvad själfva den ohyggliga sjukdom, hvarom här är fråga, vidkommer och vården af dem, som äro dermed behäftade, behöfver jag naturligtvis icke yttra ett enda ord, sedan den siste ärade talaren derom sagt tillräckligt, och hans ord gäller i så fall mera än mitt. Den, som, i likhet med mig, varit i tillfälle att på närmare håll se all denna ohygglighet, kan icke annat än med en viss fasa och oro tänka på, att man dröjer med utvidgning och förbättring af den sjukvårdsanstalt, som man redan har i Jerfsö. Jag vågar försäkra, att denna anstalt, i dess nuvarande förhållande, icke kan anses nöjaktig. Den talare, som först hade ordet, omnämnde att utom de 25 sjuke, hvilka för närvarande vårdas vid spetelskesjukhemmet i Jerfsö, äro ytterligare 12 anmälda, som der icke kunnat mottagas. Redan den omständigheten är, till följd af ifrågavarande sjukdoms art, ganska betänkelig. Hvad nu utrymmet för dessa 25 vidkommer, hvilket lemnas af den nuvarande anstalten, kan man visserligen säga, att det är dock 25 personer, som der erhålla vård, men ett annat spörsmål blir: »borde der vara 25»? Jag tror det icke, ty jag anser att det skulle vara ytterst välgörande, om ett tiotal af dessa 25 kunde på annat ställe placeras. Det må nu vara, såsom här blifvit anmärkt af den ärade ledamot från statsutskottet, hvilken här haft ordet under öfverläggningen, att icke en sådan utredning ännu är lemnad, som varit önskvärd, innan man beviljar ett statsanslag, men denna fråga är verk-

Anslag till sjukhemmet i Jerfsö för spetelske.
(Forts.)

Anslag till
sjukhemmet
i Jerfsö
för spetelske.
(Forts.)

ligen af en sådan beskaffenhet, att här ligger en stor fara uti dröjsmålet med förbättrandet af den nuvarande sjukvårdsanstalten. Om man kan förekomma dessa ohyggliga sjukdomar genom att så snart som möjligt få en ny byggnad till stånd, så tror jag icke att en uppoffring af 16,000 kronor kan anses vara synnerligen stor. Förhållandet är verkligen, såsom den siste ärade talaren anmärkte, att om man dröjer med att vidtaga några förbättringar vid den ifrågasvarande anstalten, så kan man få betala dröjsmålet med långt större uppoffringar.

Jag kan således, för min del, med den kännedom jag har om detta bedröfliga förhållande, icke annat än instämma med den förste ärade talaren och yrka bifall till hans förslag.

Herr Törneblad: I afseende på behöfligheten af åtgärders vidtagande i det nu föredragna ärendet, torde icke mer än en mening vara gällande; men frågan är, huruvida det öfverensstämmer med den praxis, som i allmänhet af statsutskottet och äfven af kamrarna blifvit följd, att, om ett ärende är under utredning och blifvit öfverlemnadt till Kongl. Maj:ts pröfning, man skulle företaga sig att på fri hand här i kammaren fatta ett beslut vare sig i den ena eller den andra rigtningen. Huru mycket man än må ömma för saken och äfven vara öfvertygad, att hvad som skall göras bör ske snart, så föreställer jag mig, att det anslag, som för denna sjukvårdsanstalt i åtskilliga år varit uppfördt på budgeten, borde ännu ett år kunna bibehållas på samma sätt. Då jag är öfvertygad om, att denna diskussion varit tillräcklig att till nästa riksdag framkalla ett förslag i frågan, hvilket torde blifva så beskaffadt, att ett uppskof snarare kommer att bringa frågan framåt än möjligen ett bifall nu för tillfället kan göra, anhåller jag att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats: 1:o bifall till hvad utskottet deri hemställt, och 2:o af herr *Förssell, Hans*: det kammaren måtte besluta att dels för år 1888 bevilja ett extra anslag af 7,500 kronor till understöd åt sjukhemmet i Jerfsö socken, under vilkor att 4,000 kronor dertill af landstinget anvisas för samma år och att spetelske sjuke äfven från andra län än Gefleborgs varda till vård å anstalten mottagne, så långt utrymmet derstädes sådant medgifver, dels för utvidgning af spetelske-sjukhemmet i Jerfsö och för anskaffande af nödiga utredningspersedlar anslå för en gång 16,000 kronor att utgå under år 1888.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller 57 punkten i statsutskottets utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Forssells i ämnet gjorda yrkande.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40;
Nej — 53.

58—65 punkterna.

Biföllos.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 3,30 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
